Reactie van Bond Beter Leefmilieu, Inter-Environnement Wallonie en Greenpeace op de CREG ontwerpnota (PRD)2024 over de parameters waarmee de hoeveelheid in het kader van het capaciteitsmechanisme aangekochte capaciteit wordt bepaald

Vooraf

Voor we ingaan op de CREG ontwerpnota wensen we op te merken dat tengevolge van de Europese wetgeving, wetswijzigingen nodig zijn aan de huidige elektriciteitswet, die betrekking hebben op de (modaliteiten van de) CRM. BBL, IEW en Greenpeace vragen om deze wijzigingen tijdig door te voeren in de Belgische wetgeving, en bij de verdere uitwerking van de CRM rekening te houden met deze op til zijnde wetswijzigingen. Daarbij benadrukken we dat de CRM een last resort is, en dat dit principe zich ook dient te weerspiegelen in de wetgeving. In die zin dient de elektriciteitswet duidelijk de rangorde te omvatten die stelt dat in de eerste plaats de marktwerking maximaal moet ingezet worden om de bevoorradingszekerheid te waarborgen, vervolgens moet gekeken worden of een strategische reserve het potentiële bevoorradingszekerheid kan oplossen. Pas als dit niet het geval is, kan een capaciteitsremuneratiemechanisme worden ingezet. Deze rangorde zou - in lijn met de Europese Clean Energy Package- duidelijk moeten weerspiegeld worden in de elektriciteitswet.

Reactie op ontwerpnota (PRD) 2024

In voorliggende nota hanteert de CREG vijf principes waaraan de parameters die het aankoopvolume bepalen moeten voldoen. Bond Beter Leefmilieu, IEW en Greenpeace reageren in voorliggende nota op basis van deze vijf principes. We geven daarbij aan hoe we de principes onderschrijven en vullen deze aan. Onze reactie bouwt hierbij grotendeels

verder op de eerder gepubliceerde position paper van de milieubeweging over de CRM[1].

Principe 1: de invoering van een capaciteitsvergoedingsmechanisme dient om te voldoen aan de betrouwbaarheidscriteria, tegen een zo laag mogelijke kost en tegen een proportionele kost

Bond Beter Leefmilieu, IEW en Greenpeace onderschrijven dit principe, dat ook een expliciete voorwaarde is van de Europese staatssteunregels[2].

Zoals ook vermeld in onze eerdere position paper, onderschrijven we het belang van een gedifferentieerde berekening van de VOLL. Dit principe dient niet alleen meegenomen te worden in het design van de vraagcurve in de CRM, maar moet ook weerspiegeld te worden in de doorrekening van de kosten van het CRM mechanisme. Het financieringsmechanisme dient er met andere woorden rekening mee te houden dat de VOLL voor industriële gebruikers significant hoger ligt dan voor kleine eindgebruikers, zoals de CREG terecht aanhaalt.

Er moet dus een maximale bijdrage per gebruikerssegment bepaald worden gebaseerd op hun VOLL en hun bijhorende piekvraag. Deze informatie moet ook duidelijk opgenomen worden in de bepaling van de vraagcurve in de CRM, teneinde te voorkomen dat de CRM via haar financieringsmechanisme niet voldoende middelen zou kunnen aanspreken om de engagementen richting de aanbieders van capaciteit te kunnen garanderen (zelfbedruipende karakter).

Aangezien er nog geen digitale meters op grote schaal geplaatst zijn bij de kleine eindgebruiker, stellen we voor om minstens de onderverdeling tussen gebruikerssegmenten te doen op basis van de spanningsniveaus, zoals gebruikelijk bij de nettarieven. De koppelingen tussen de spanningsniveaus zijn goed voorzien van meetinstallaties, dus de respectievelijke volumebijdrage aan de piekvraag kan eenvoudig gekwantificeerd worden.

Alhoewel niet direct het onderwerp van deze consultatie, vragen we de CRM te financieren via een heffing op fossiele brandstoffen in plaats van een verdere elektrificatie via oa. warmtepompen, elektrische voertuigen,... niet te fnuiken.

Wij zijn ons bewust van het feit dat een mogelijke (doch erg theoretische) uitkomst van de CRM op die manier wordt dat de laagspanning, vanwege haar lage VOLL, geheel of gedeeltelijk niet voldoende capaciteit zal kunnen aankopen in de veiling van de CRM. Voor

---

[1] Position paper on a Belgian CRM, BBL, IEW and Greenpeace, juli 2019: https://www.elia.be/-/media/project/elia/elia-site/users-group/crm-implementation/documents/20190708_bbl_greenpeace_iew_position_paper_envi_ngo.pdf

[2] Communication from the Commission — Guidelines on State aid for environmental protection and energy 2014-2020 (en specifiek 3.2.5 Proportionality of aid)

dit erg uitzonderlijke scenario raden wij aan de piste te bekijken om te werken met een minimale vermogens-terbeschikkingstelling voor de getroffen klanten segmenten via een openbare dienstverplichting op het regionale niveau. Het huidige recht op een 10 kVA aansluiting van iedere gebruiker op de laagspanning zou bvb. tijdelijk beperkt kunnen worden tot 1 kVA door de netbeheerders tijdens momenten van schaarste. Indien consumenten binnen een gebruikerssegment toch bereid zouden zijn om meer dan de VOLL-waardering te betalen, zouden zij mits de betaling van een supplement, hun recht op 10 kVA kunnen behouden in die situaties.

Principe 2: de methodologie om de parameters te bepalen die het aankoopvolume bepalen in het capaciteitsmechanisme moet efficiënt kunnen omgaan met zowel een in de tijd stijgende als dalende betrouwbaarheidsbezorgdheid (adequacy concern)

Betrouwbaarheidscriterium

In de position paper vroegen de milieubewegingen reeds om sensitiviteiten voor verschillende LOLEs door te rekenen. Dit wordt met voorliggende CREG nota bevestigd. De LOLE voor ons land zal op basis van een Europese verordening allicht gewijzigd worden.

Contractduur

We onderschrijven ook dat er bij de uitwerking van de CRM voor moet gezorgd worden dat het mechanisme efficiënt kan omgaan met zowel een in de tijd stijgende als dalende betrouwbaarheidsbezorgdheid. In die zin beamen we de door de CREG aangehaalde mogelijke spanning van dit principe met het afsluiten van 15 jarige contracten en het risico op overprocurement en bijgevolg ook hogere kosten dan nodig[3].

We wensen hierop aansluitend te bemerken dat 15 jarige contracten voor fossiele capaciteit (de facto nieuwe STEG centrales) dreigen te leiden tot een fossiele lock-in. Om te voldoen aan de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs, moet de CO2 uitstoot in België en Europa ruim voor 2050 naar nul. De elektriciteitssector zal daarbij nog sneller naar nuluitstoot moeten evolueren. Dit betekent dat de bouw van nieuwe grote fossiele eenheden dan ook tot het absolute minimum beperkt worden, en dat de duurtijd van het gebruik van fossiel gas in deze centrales zoveel mogelijk moet beperkt worden.

- We onderschrijven in dat opzicht de vraag van de CREG om het afsluiten van 15 jarige contracten in een T-4 veiling (voor fossiele centrales) zoveel mogelijk te beperken
- Indien er toch wordt geopteerd voor een contractduur van 15 jaar, dient deze afhankelijk te worden gemaakt van voorwaarden op het vlak van CO2 uitstoot. We

[3] zoals ook aangehaald in onze reactie op de ELIA designnote over het auction process

stellen voor dat een aanbieder van capaciteit in de eerste plaats slechts een contractduur krijg van maximum 3 of 8 jaar. Enkel indien sluitend kan aangetoond worden dat de aanbiedervervolgens kan opereren zonder CO2 uit te stoten, kan de contractduur verlengd worden tot 15 jaar.

We merken hierbij op dat de steun aan fossiele brandstoffen op verschillende fronten -terecht- wordt afgebouwd. Zo besliste de Europese Investeringsbank zoals ook aangehaald door de CREG in haar nota- om geen steun meer toe te kennen aan fossiele projecten. Dit kan ook zijn repercussies hebben op de kost van nieuw te bouwen fossiele capaciteit in België.

Concreet stellen wij voor om bij de veiling van de CRM in de selectie van de meerjarencontracten een controle in te bouwen dat ook voor de bijkomende jaren de aanbieder binnen het bovenvernoemde principe van kosten proportionaliteit blijft voor de gehele duur van de gevraagde periode. Indien de aanbieder op een toekomstig jaar dit principe dreigt te verbreken, dient de aanbieding in de CRM veiling verworpen te worden of beperkt te worden in de tijd zodat een oversubsidiëring op de toekomstige jaren vermeden kan worden.

Principe 3: de capaciteitsveiling die vier jaar op voorhand wordt georganiseerd (T-4 veiling) is enkel nodig om capaciteit met een lange aanlooptijd (meer dan 1 jaar) te kunnen aantrekken

De CREG meent dat –gezien de belangrijke nadelen van een T-4 veiling- er moet overwogen worden om enkel een T-1 veiling te organiseren indien capaciteit met een lange bouwtijd (> 1 jaar) niet strikt noodzakelijk is om de bevoorradingszekerheidsnormen te garanderen.

Bond Beter Leefmilieu, IEW en Greenpeace onderschrijven deze stelling - indien deze betrekking heeft op nieuw te bouwen fossiele capaciteit- en wijst daarbij aanvullend op het risico van een overprocurement van fossiele capaciteit (zie hoger). Dit kan bijvoorbeeld door een bonus te geven voor groenere technologieën (zoals in de Poolse CRM).[4] Wel dient er rekening mee gehouden te worden dat er ook binnen het segment van vraagbeheer en opslag projecten zijn die een langere aanlooptijd nodig hebben. Voor deze technologieën moet wél de nodige ruimte gecreëerd worden.

Principe 4: wegens de neutraliteit van de technologie kan er in de capaciteitsveiling niet gediscrimineerd worden tussen de verschillende technologieën

[4] Zie ook: https://www.elia.be/-/media/project/elia/elia-site/users-group/crm-implementation/documents/20190708_bbl_greenpeace_iew_position_paper_envi_ngo.pdf

Bond Beter Leefmilieu, IEW en Greenpeace onderschrijven dit principe, en wijst in het bijzonder op het risico van discriminatie van vraagbeheer/hernieuwbare energie en opslag technologieën. Daarbij wensen we wel te benadrukken dat een prioretisering van meer milieuvriendelijke technologieën perfect te verzoenen valt met het principe van technologieneutraliteit. We vragen dan ook - zoals ook aangegeven in onze position paper- om voorrang te geven aan technologieën die geen CO2 uitstoten.

Dit wordt ook bevestigd door de state aid guidelines[5]:

> *(220) Aid for generation adequacy may contradict the objective of phasing out environmentally harmful subsidies including for fossil fuels. Member States should therefore primarily consider alternative ways of achieving generation adequacy which do not have a negative impact on the objective of phasing out environmentally or economically harmful subsidies, such as facilitating demand side management and increasing interconnection capacity.*

Deze opmerking kan ook samen gelezen worden met bovenstaande opmerking over de duurtijd van contracten, het gebruik van de T-4 en het risico op een fossiele lock-in.

We wensen eveneens aan te halen dat dit principe niet alleen van toepassing dient te zijn op enkel het veilingsmechanisme (selectiealgorithme) van de CRM, maar op het totale design van de CRM. Meer specifiek verwijzen we naar de bepaling van de de-rating factoren in het kwalificeren van beschikbare capaciteit, waarin onredelijke risicomarges uitgesloten moeten worden voor nieuwe (en dus minder bewezen) technologie.

Principe 5: het capaciteitsvergoedingsmechanisme mag niet leiden tot het oversubsidiëren van capaciteit

Zoals ook aangegeven in onze position paper, vragen we om oversubsidiëring en windfall profits ten allen tijde te vermijden. We onderschrijven dan ook dit vijfde principe ten volle.

Uitwerking principes

5.1 Scenariokeuze

Bond Beter Leefmilieu, IEW en Greenpeace zijn het eens met de door de CREG voorgestelde implementatie van vijf bovenstaande principes in de uitwerking van de scenariokeuzes voor de volumebepaling.

5.2 Betrouwbaarheidsnorm

[5] Communication from the Commission — Guidelines on State aid for environmental protection and energy 2014-2020

BBL, IEW en Greenpeace zouden bijkomend willen voorstellen om te werken naar een Europese harmonisatie van de betrouwbaarheidsnorm. De Belgische elektriciteitsmarkt is sterk geconnecteerd met het buitenland, en wordt gekenmerkt door een groot potentieel aan import en export. Het zou discriminerend (te strenge norm) en oneerlijk (te lage norm) zijn om een betrouwbaarheidsnorm te hanteren die niet in lijn is met op zijn minst onze directe buurlanden.

5.3 Bepaling van het volume voor het leveringsjaar

In lijn met bovenstaande opmerkingen stellen wij voor om hier te werken met een opsplitsing van het volume per spanningsniveau zodat deze volumes naderhand met de juiste VOLL gebruikt kunnen worden in de opbouw van de vraagcurve in de veiling van de CRM. Zo kan een disproportionele kost voor iedere gebruiker vermeden worden.

Algemeen wensen BBL, IEW en Greenpeace nog toe te voegen dat er jaarlijks een evaluatie gemaakt moet worden over het afgelopen jaar. De verschillen tussen het ex-ante berekende volume inzake de invulling van de volume gap en de ex-post vastgestelde overblijvende marge in het systeem dienen onderzocht en verklaard te worden. Vervolgens moeten deze vaststellingen opgenomen worden in een verbetering van de volumebepaling voor toekomstige jaren.

5.4 Bepaling van het gereserveerd volume voor de T-1 veiling

BBL, IEW en Greenpeace zijn het eens met de stelling van de CREG dat er een duidelijke bepaling moet uitgewerkt worden om het volume voor de T-1 veiling vast te leggen. Het voorstel van de CREG is een duidelijk voorstel dat BBL, IEW en Greenpeace ondersteunen.

5.5 Methodologie voor het opstellen van de vraagcurve

BBL, IEW en Greenpeace ondersteunen het voorstel van de CREG. In het bijzonder de vermelding in artikel 90 inzake het gebruik van de gemiddeld te verwachten inkomsten voor het bepalen van de CONE. Ook het Federaal Planbureau vond het idee om naar het gemiddelde te kijken in plaats van de P50 een goede suggestie en wees er in haar reactie op de studie van de CREG ((F)1957) op dat er nood is aan een verfijning van de methodologie voor de economische evaluatie. Het FPB suggereerde hiervoor eventueel ten rade te gaan bij de financiële sector.

Contact:

Sara Van Dyck, Beleidsmedewerker energie BBL, sara.van.dyck@bblv.be

Jan Vande Putte, energy campaigner Greenpeace België, jan.vande.putte@greenpeace.org